

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Midt-Norge RHF	12. desember 2024

Sak 142-2024

Regionale lån og likviditet 2025

Forslag til vedtak:

1. Styret legger til rette for en mer robust likviditetssituasjon ved å øke ramme for generell driftskreditt med 100 mill. kr for hver av St. Olavs hospital og Helse Nord-Trøndelag. Generell ramme for driftskreditt blir etter dette 300 mill. kr for St. Olavs hospital HF, 400mill. kr for Helse Møre og Romsdal HF og 150 mill. kr for Helse Nord-Trøndelag HF.
2. Styret viser til den krevende likviditetssituasjonen i Helse Møre og Romsdal og tildeler foretaket et likviditetslån på inntil 400 mill. kr i 2025
3. Helse Midt-Norge RHF stiller seg positiv til en fremtidig søknad fra St. Olavs hospital om å realisere et Senter for psykisk helse, og vil vurdere aktivitetsforutsetningene for sykehusforetakene når sak om forutsetninger for langtidsbudsjettet behandles i februar/mars 2025.
4. St. Olavs hospital HF står fritt til å rehabilitere Gastro Midt innen en ramme på 100 mill. kroner, men hvis helseforetaket i tillegg ønsker ombygging av pasientrom, kontorlokaler og rehabilitering av areal for stråleterapi slik at investeringen blir større enn 100 mill. kr, bes St. Olavs hospital komme tilbake med en egen sak med tilhørende utredning og dokumentasjon.
5. Styret tildeler Helse Møre og Romsdal HF et regionalt lån på 200 mill. kr for å sikre egenfinansieringen i AIO-prosjektet.

Stjørdal, 5. desember 2024

Jan Frich
administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

I sak 66-24 *Langtidsbudsjett 2025-2030* viste styret til økt behov for regional likviditet til investeringsprosjekter og drift, og ba om å få seg forelagt en egen sak med prioritert lånebehov samt oppdatert sammenstilling av foretaksgruppens økonomiske bærekraft. Denne saken svarer ut forslag til prioritert lånebehov ut fra de søknader som ble mottatt innen 3. oktober 2024. I tillegg omhandler saken tiltak for bedring av likviditetssituasjon i helseforetakene.

2. Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Foretakene har i sine langtidsbudsjett signalisert store lånebehov i perioden. Dette gjelder både investeringer og i enda større grad likviditetslån. Dette krever en streng prioritering både på foretaksnivå og regionalt nivå sett i lys av regionens handlingsrom for nye lån både på kort og lang sikt.

Helse Midt-Norge RHF sendte derfor brev til helseforetakene med krav til innhold i lånesøknader. Helseforetakene hadde en frist til 3. oktober 2024 for at det regionale helseforetaket kunne sammenstille behov og lage en styresak med forslag til prioritering i det regionale styret. Det regionale foretaket har i begrenset grad mottatt søknader om lån til regionale investeringer.

Utgangspunktet for samlet prosess knyttet til lånesøknader var regionale lån til investeringer. Flere helseforetak har likevel i den sammenheng bedt om økt likviditet til drift og vurdering av dette tas derfor inn i denne sammenhengen.

Økning i generell driftskreditt

For å ivareta behovet for likviditetsmessige svingninger i driften har alle sykehusforetakene en generell driftskreditt. I tillegg reguleres behovet for likviditet til betaling av pensjonspremie gjennom økt/reduert ramme for driftskreditt. Ramme for driftskreditt består derfor av det generelle nivået med tillegg på rammen for å betale pensjonspremie.

Sykehusforetakene har i dag en generell driftskreditt i henhold til tabell 1. Nivået på generell driftskreditt har stått uendret siden ordningen startet i 2017. Med bakgrunn i økt omsetningsnivå og prisjustering så foreslås det en økning i ramme for generell driftskreditt i henhold til tabellen under. Helse Møre og Romsdal har i utgangspunktet en relativt høy ramme for generell driftskreditt og denne foreslås derfor uendret.

Tabell 1. Endring generell ramme driftskreditt

Tall i hele 1000	Generell ramme 2024	Økning	Generell ramme 2025
St. Olavs Hospital	200 000	100 000	300 000
Helse Møre og Romsdal	400 000		400 000
Helse Nord-Trøndelag	50 000	100 000	150 000

Likviditetslån – Helse Møre og Romsdal HF

I foretaksmøtet 14.11.2024 ba styret i Helse Midt-Norge RHF om at Helse Møre og Romsdal HF skulle legge fram en oversikt over tidsplan, prosess og tiltak, for å få drift i balanse, innen

2. desember 2024. I sitt svar redegjør Helse Møre og Romsdal for at de vil ha en drift i balanse i 2027/2028 gitt forutsetninger om 500 mill. kr i effektivisering i perioden frem til 2028. Oppdaterte beregninger for likviditetstilførsel viser at foretaket vil ha behov 375-400 mill. kr i 2025. Behovet estimeres å være vesentlig høyere i perioden 2027 til 2032. Selv om det skisseres en drift i balanse i 2027/2028 vil det ta vesentlig lengre tid før foretaket har en bærekraftig likviditetssituasjon.

Generelt er det stor usikkerhet knyttet til beregningene av likviditetsbehov, særlig i perioder med store endringer i driften og pågående store investeringsprosjekt.

Helse Møre og Romsdal har allerede en relativt høy generell driftskreditt, sett bort fra ramme knyttet til pensjon. For å sikre likviditetssituasjonen i helseforetaket vurderes det i første omgang å være mest hensiktsmessig å tildele Helse Møre og Romsdal et likviditetslån på inntil 400 mill. kr i 2025. I parallell med dette legges det til grunn at det regionale foretaket har en tett dialog med foretaket og følger likviditetssituasjonen løpende.

Lån til regionale investeringer

I henhold til *Reglement for bygge- og eiendomsvirksomheten i Helse Midt-Norge* (sak 47/24) skal byggetiltak over 100 mill. kr. eller som forutsettes gitt særskilt statlig finansiering, legges frem for styret for Helse Midt-Norge RHF for godkjenning - herunder prosjektbeskrivelse i faserapporter (prosjektinnramming, konseptfase og forprosjektfase) i etterkant av at styret i helseforetaket har behandlet saken.

Det regionale foretaket mottok søknad om regionale lån til investeringer i 2025 fra St. Olavs hospital og Helse Nord-Trøndelag.

St. Olavs hospital vedtok i sin behandling av revidert langtidsbudsjett den 2. oktober 2024 å søke om et regionalt lån på 224 mill. kr for å finansiere rehabiliteringen av Gastro Midt. Det ble i tillegg mottatt søknad om et regionalt lån for å finansiere deler av egenkapitalen til Senter for psykisk helse. Søknad gjeldende Senter for psykisk helse er i etterkant trukket, men gis likevel en omtale i saken.

Helse Nord-Trøndelag vedtok i sak 48-24 å søke om et regionalt lån på 100 mill. kr til investering i akuttmottak og erstatningsbygg.

Senter for psykisk helse, St. Olavs hospital HF

Konseptfasen for Senter for psykisk helse var ferdigstilt vinteren 2023 da videre arbeid ble stilt i bero på grunn av usikkerhet rundt St. Olavs hospital HF's bæreevne etter pandemiperioden og innføringen av Helseplattformen. Helseforetaket har siden utvidet prosjektet med om lag 8200 kvm. Det foreligger ikke en eksternt kvalitetssikret konseptfase for et slikt utvidet konsept.

Styret for Helse Midt-Norge RHF behandlet i sak 66/24 *langtidsbudsjett for perioden 2025-2030* i juni 2024, og er positivt innstilt til å realisere et nytt bygg til Senter for psykisk helse:

«Senter for psykisk helse er et viktig prosjekt, som er planlagt i langtidsperioden, med en investering på om lag 2 mrd. kr. St. Olavs Hospital HF bes i forbindelse med

oppdatering av foretakets økonomiske bærekraft og finansieringsplanen for prosjektet, spesifisere om prosjektet krever internt lån fra Helse Midt-Norge RHF.»

Styret ved St. Olavs hospital HF behandlet finansielle spørsmål rundt prosjektet Senter for psykisk helse 2. oktober 2024 i sak 66/24 *Revidert Langtidsbudsjett 2025–2030*. Styret ba administrerende direktør ved St. Olavs hospital gå i dialog om regionale aktivitetsforutsetninger som ble vedtatt av styret i Helse Midt-Norge RHF i juni 2024 (sak 66/24). Styret i St. Olavs hospital vedtok også å søke om regionalt lån for egenfinansieringen til prosjektet.

Helse Midt-Norge RHF vil vurdere aktivitetsforutsetningene primo 2025 når forutsetninger for langtidsbudsjettet i regionen behandles. Konseptfasen må ferdigstilles med ekstern kvalitetssikring av tilleggsarealet, fremmes for godkjenning i styret i St. Olavs hospital, før konseptfase med vurderinger av bærekraft og lånesøknad oversendes Helse Midt-Norge RHF.

Gastro Midt, St. Olavs Hospital HF

Gastro midt utgjør en del av Gastrocenteret og er én av to vestgående fløyer. Fløyen består av 6 etasjer, samt to underetasjer. Gastrocenteret var en del av byggefase 2 i utbyggingen av sykehuset. Gastro Midt, tidligere kalt Kreftbygget, ble bygget i 1982 og ble på slutten av byggefase 2 rehabilitert av Helsebygg i 2008/09. Det oppstod i løpet av 2022 flere lekkasjer fra avløpsnett på Gastro midt, den første i juli, og deretter ytterligere to lekkasjer i løpet av høsten 2022. Lekkasjene medførte relativt store skader og omfattende utbedringsarbeid.

På bakgrunn av dette ble det utført en tilstandsvurdering av COWI, med blant annet videoinspeksjon av deler av avløpsnett, i november 2022. Inspeksjonen avdekket alvorlig funn. I rapporten fra COWI anbefales det at avløpsnett byttes ut så snart som mulig for å unngå ytterligere lekkasjer med alvorlige konsekvenser.

En helhetlig rehabilitering vil få stor driftsmessig konsekvens for brukere av bygget. Kreftklinikken og Medisinsk klinikk er de største klinikkene i bygget og det vurderes at det vil være behov for provisorier under rehabiliteringen. COWI har estimert en samlet kostnad for rørarbeider, bygningsmessige arbeider og prosjektledelse på i underkant av 50 mill. kr for Estimert oppstart for første etappe av utbedring av horisontalt avløpsnett er i løpet av Q4 2026. Total gjennomføringstid for en etappevis utbedringen av alle etasjer i Gastro midt er estimert til 2 år. Estimert ferdigstillelse for hele prosjektet er Q4 2028.

Prosjektet ved St. Olavs hospital har vurdert at den optimale løsningen vil være å (i tillegg til å skifte ut rørene og rehabilitere pasientrom/bad) sette opp et fem etasjes modulbygg som kan bli stående permanent og som kan fungere som en kontorbygning og mulig poliklinisk areal. I denne løsningen vil modulbygget fungere som et evakueringsareal under rehabiliteringen av Gastro Midt for deretter å bli et permanent areal. Oppføring av et modulbygg muliggjør at kontorer i Gastro Midt kan ombygges til pasientrom slik at alle pasientrom blir enerom og kapasiteten utvides i tråd med forventet vekst. I tillegg inngår rehabilitering og utbedring av arealene for stråleterapi.

En utvidelse av generell driftskreditt på 100 mill. kr, i tillegg til en generell styrking av basisramme, jf. sak 139-24 *Endring av rammer 2024*, legger til rette for at St. Olav kan

gjennomføre nødvendig rehabilitering av Gastro Midt. Hvis foretaket i tillegg ønsker ombygging av pasientrom, kontorlokaler og rehabilitering av areal for stråleterapi slik at investeringen blir større enn 100 mill. kr, bes St. Olavs hospital komme tilbake med en egen sak med tilhørende utredning og dokumentasjon jf. Helse Midt-Norges bygge- og eiendomsreglement.

Fremragende akuttmottak, Helse Nord-Trøndelag HF

Bygningsmessige endringer av akuttmottakene og utvikling av den akuttmedisinske kjeden i helse Nord-Trøndelag HF står sentralt i foretakets omstillingsstrategi og utviklingsplan. HNT har i prosjektet Fremragende Akuttmottak vurdert de konkrete behovene for utvikling av den akuttmedisinske kjeden. For begge sykehus er fremtidig arealbehov beskrevet, inkludert arealer til økt avklaring av pasienter i akuttmottakene, for å kunne redusere innleggelses- og frigjøre kapasitet på sengepostene.

Prosjektinnrammingsrapporten «*Fremragende Akuttmottak (FAM) i Helse Nord-Trøndelag - bygningsmessige muligheter og konsekvenser*» har vært på intern høring. I sak 30/2024 *Utvikling av akuttmottakene* stilte styret seg bak adm. direktørs anbefaling i valg av alternativer for utvikling av akuttmottakene inklusiv bygging av nødvendig erstatningsareal. Samtidig ble det gitt fullmakt til å gå direkte videre til konseptfase 2 for begge sykehus.

Med bakgrunn i den likviditetsmessige situasjonen og viktigheten av å få foretatt planlagte investeringer i akuttmottakene på begge sykehusene har Helse Nord-Trøndelag søkt om internt lån for å finansiere tidligaktiviteter knyttet til bygningsmessige investeringer. Konseptfase er planlagt ferdig våren 2025 og vil bli lagt frem for det regionale styret høsten 2025. Dette vil danne grunnlag for en eventuell lånesøknad til Helse- og omsorgsdepartementet og bevilgning av regionalt lån.

Inntil konseptfase er godkjent vurderes det at en utvidelse av generell driftskreditt på 100 mill. kr, i tillegg til en generell styrking av basisramme, jf. sak 139-2024 *Endring av rammer 2024*, legger til rette for at Helse Nord-Trøndelag kan gjennomføre nødvendig aktivitet i konseptfasen for Fremragende akuttmottak.

AIO, Helse Møre og Romsdal HF

Helse Møre og Romsdal står i en alvorlig økonomisk situasjon og styret i foretaket har ved flere anledninger vedtatt å henvende seg til det regionale hjelp om å få utvidet driftskreditt for å avhjelpe situasjonen. Foretaket har en drift med for høye kostnader og for høy bemanning. I tillegg er Sykehuset Nordmøre og Romsdal under ferdigstilling og AIO-prosjektet (nytt bygg for akutt, intensiv og operasjon) i Ålesund startet for fullt opp i 2024.

AIO-prosjektet er finansiert med egenkapital i 2022, 2023 og delvis i 2024. Lån fra Helse- og omsorgsdepartementet ble tildelt første gang i 2024. På bakgrunn av den negative økonomiske utviklingen i Helse Møre og Romsdal HF i 2024, er deler av tilgjengelig likviditet som var avsatt til egenkapitalen i AIO-prosjektet blitt benyttet til å dekke løpende merkostnader i driften i 2024. Ved utgangen av 2024 vil det dermed ikke være tilgjengelig egenkapital igjen til egenfinansiering av resterende del av AIO-prosjektet. Helse Møre og Romsdal trenger derfor likviditetstilførsel/kapitaltilførsel fra Helse Midt-Norge RHF for å fullføre prosjektet. Jf. sak 86/24 *Likviditetssituasjonen i Helse Møre og Romsdal* i styret i Helse Møre og Romsdal utgjør dette om lag 220 mill. kr.

Det foreslås at det ytes et regionalt lån på 200 mill. kr til Helse Møre og Romsdal for å sikre kapital til ferdigstilling av AIO-prosjektet. I 2025 får foretaket et lån fra departementet som anses å dekke likviditetsbehovet til prosjektet fullt ut og det estimeres derfor at det regionale lånet ikke vil komme til utbetaling før tidligst 2026.

Dette vil legge til rette for at foretaket kan fokusere på omstilling av drift for å sikre en innretning av virksomheten som er bærekraftig over tid.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Den økonomiske situasjonen i foretaksgruppen er krevende og det er behov for å omstille driften til et lavere kostnadsnivå. I tillegg er det viktig at investeringer gjennomgår en streng prioritering og at igangsatte investeringer gjennomføres innenfor vedtatte rammer. Beslutning om igangsetting av nye investeringer og med tilhørende beslutning om finansiering, må bygge på dokumentasjon og malverk som fastsatt i forskrift og godkjente fullmakter.

Administrerende direktør foreslår å stille mer likviditet tilgjengelig gjennom økning i generell driftskreditt og derved legge til rette for at St. Olavs Hospital og Helse Nord-Trøndelag selv kan håndtere de svingninger som kommer i drift, herunder vedlikehold og rehabilitering samt forberedelse av større investeringer.

Helse Møre og Romsdal er i en spesielt utfordrende situasjon likviditetsmessig både på grunn av omfanget og det faktum at dette vil være pågående over relativt lang tid. For 2025 foreslås det at styret tildeler foretaket et likviditetslån på inntil 400 mill. kr. I tillegg vil det være behov for en mer langsiktig plan som administrerende direktør vil komme tilbake til.

Administrerende direktør stiller seg positiv til Senter for psykisk helse ved St. Olavs hospital og imøteser at St. Olavs hospital ferdigstiller konseptfasen og styrebehandler denne før Helse Midt-Norge RHF kan behandle konseptfase og søknad om lån. Det tas sikte på realitetsbehandling av søknad om lån juni 2025.

Det er nødvendig å gjennomføre rehabilitering av Gastro Midt ved St. Olavs hospital. Hvis helseforetaket i tillegg ønsker ombygging av pasientrom, kontorlokaler og rehabilitering av areal for stråleterapi slik at investeringen blir større enn 100 mill. kr, bes St. Olavs hospital komme tilbake med en egen sak med tilhørende utredning og dokumentasjon jf. Helse Midt-Norges bygge- og eiendomsreglement.

Administrerende direktør foreslår å bevilge et regionalt lån på 200 mill. kroner for å skaffe manglende egenfinansiering til ferdigstilling av AIO-prosjektet i Ålesund. Det er avgjørende at disse midlene holdes adskilt fra driften og øremerkes til prosjektet. Den driftsmessige utfordringen krever at Helse Møre og Romsdal får oversikt over hvilke tiltak som må gjennomføres og en tidsplan for når foretaket vil være i økonomisk balanse.

Vedlegg
ingen.